פרוייקט שנתי י״ב (המשך ישיר לפרוייקט י״א)

מאת גלעד הראל

'מאמר' זה הוא המשך התיחסות מילולית לפרוייקט ולנושא בו הוא עוסק, יחד עם דיווחים על התלבטויות, התרשמויות, והתנסויות שונות.

במאמר הקודם (שהיה המאמר הראשון) עסקתי בתיאורם והסברתם של כל העבודות הקשורות בפרוייקט, שביצעתי עד לכתיבת אותו מאמר. מאז עברו מספר חודשים, בהם קצב עבודתי פחת, אולם בכ״ז ישנה התפתחות מסומת בפרוייקט (מבחינה מחשבתית), וכן ביצעתי מספר קטן של עבודות.

לפני שאתאר את העבודות החדשות ואדון בהן, אדון בהתפחות, או בשינוי שחל, בחודשים האחרונים, בתפישת עולמי: השינוי שחל אינו שינוי כיוון, אלא יותר התפתחות והסתעפות של התפישה הקודמת. בעקבות מספר דיונים פילוסופיים שניהלתי עם אנשים שונים (מספר די מועט), הצלחתי להגיע לתפישה מורכבת מעט יותר, שעיקרה הוא, כבעבר, תפישת האדם את היקום (אבדוק אם המושג יקום הוא לגיטימי), ומשיבותה של תפישה זו. בעבר ניסיתי לחקור נושא זה בצורה ה'אוביקטיבית'...

הבחנתי בכך, שאיני כותב בהנאה, אלא מתוך הכרח כלשהוא, צורך מלאכותי, ולכן אני אפסיק כעת לנסות לדון ב'ענינים שברומו של עולם', ואהנה מהשימוש הקר במילים, בתיאורי את העבודות שהספקתי לעשות מאז המאמר האחרון (זאת אכן הנאה בשבילי, הנאה שיש בה דמיון להנאה שאני מפיק בבצוע העבודות האחרונות שלי- העבודות באקריליק על דיקט).

החלטתי, שאחרי שגיבשתי לי צורת עבודה מסוימת (הכוונה לטכניקת ציור הדימוי באמצעות נקודות - ה'ניפוח' של הדפסת הלייזר), אחת מני כמה, שאחקור בהמשך עבודתי (יצירתי), אחרי שגיבשתי צורה זו, עלי לעבוד על חומרים חזקים יותר, עמידים יותר, מאסיביים יותר ומרשימים יותר. בחרתי לעבוד באקריליק שחור, אותו אני 'מניח' על דיקט 6מ״מ, שעשיתי לו פריימינג עם אמולזין לבן (כ-6 שכוות). ללוח העץ (לדיקט) עשיתי קריידלינג (חיזוק הלוח למניעת התעקמותו והשברותו), באמצעות לייסטים בעובי של כ-3-2 ס״מ, המודבקים לחלקו האחורי כמסגרת.

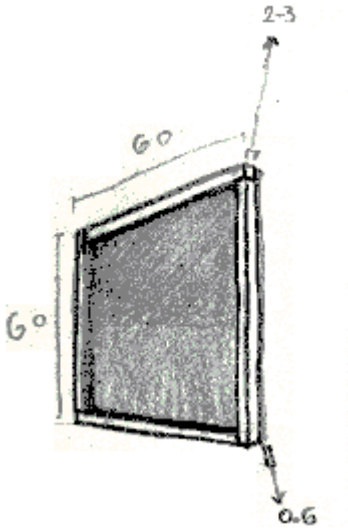

איור 1. מבט אחורי בדיקט וחיזוקיו.

עד עתה ביצעתי עבודה אחת בשלמותה על דיקט, ואחרת נמצאת בשלבים מתקדמים. אל תוכן העבודות אתייחס בהמשך, אולם תחילה עלי להעלות על הכתב בעיה, שמעסיקה אותי כעת: הן מירית כהן-כספי, והן דרור בן-עמי, שאלוני את אותה השאלה, אותה שאלה ששאלתי גם אני את עצמי לפני כן, אך תשובה לא היתה לי: מדוע זקוק אני לבצע עבודות אלה (הגדלת הדפסות הלייזר) באקריליק על דיקט? הרי תהליך זה לוקח זמן רב מאד ומאמץ כביר! מדוע אין אני לוקח את הדפסת הלייזר ומגדילה באמצעות מכונת zerox לגודל גליון? -לשאלה זו ישנן מספר תשובות, אף אחת אינה דווקא מכריעה לכיוון מסוים: השימוש בדיקט ובחיזוקו, שמקנה לו עובי, מעניק לעבודה המוגמרת אשליה של חשיבות, הרגשה שלתמונה יש עוצמה בלי קשר לתוכנה. בהגדלת zerox המוצר המוגמר (העבודה) נותנת רושם של העתק זול, של התחמקות ממאמץ, ושל חתיכת נייר סתמית (אפילו שיודע אני שהדבר באמת אינו כך: אני מצהיר בכך שצורת הביצוע, מבחינה הגיונית, היא שולית, ואין הדבר משנה אם אני עושה את הביצוע הסופי, או מכונה. אך למרות הכרתי באמת זו, אין אני מסוגל להתחמק מהרגשת הסתמיות בגימור ע״י מכונה, ואני מקבל

הרגשה של החמצה, אי נגיעה. בעוד אני מעונין לתת ביטוי לערגה שלי ליצור באמצעות ידי, וליכולת שלי ליצור באמצעות ידי, אני נמשך גם לכיוון ההפוך מבחינה רציונאלית: אם המכונה עשתה את הביצוע, אין זה משנה. האמנם? היתרון בביצוע העבודות ע"י מכונה (בחשב, מכונת zerox, או אחרות) הוא בכך שהביצוע מהיר מאד, אינו דורש מאמץ פיסי רב, וכך יכול אני להדביק את קצב החשיבה עם הביצוע. כעת, כשאני עובד בשיטת "הביצוע הידני", הדבר מונע ממני לבצע רעיונות חדשים, מכיוון שאני עסוק בביצוע רעיונות מוקדמים יותר. זהו טיעון חזק מאד נגד ה"ביצוע בידני", אך איני בטוח שהוא מכריע כנגד רצוני ליצור בידי.

כעת אגש לתיאור העבודה הראשונה שביצעתי בשיטה זו, העבודה נקראת: "משפחת הראל"[1], ולפני שאתארה אביא רישום שלה, בו מתוארות מידותיה בס"מ:

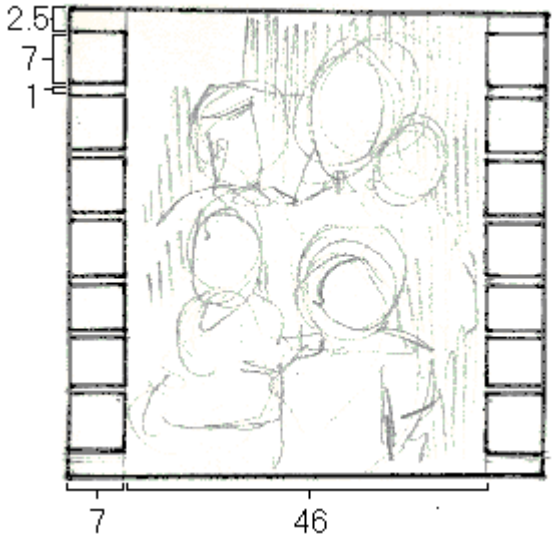

איור 2. רישום סכמטי של "משפחת הראל".

העבודה מורכבת, בעיקרה, מ-2 אלמנטים: הראשון, הגדלה, 'ניפוח', של תצלום של משפחתי הקרובה, שנעשה לפני כ-8 או 9 שנים בניו-ג'רזי, ארה"ב; האלמנט השני הוא המסגרות בגודל 7*7 ס"מ, 14 במספר, הנמצאות ב-2 צידיה של תמונת המשפחה. בתוך המסגרות, שעובין 1/2 ס"מ, וצבען שחור, רשומים קיצורים, מספרם הסידורי, ומשקלם האטומי של כל היסודות שמרכיבים את גוף האדם - הפירוק של המציאות נהפך למשמעותי עוד יותר ע"י אמצעי זה, אך ייתכן שיותר מדי, מפני שמגמתי אינה כלל לשלול כל קיום של אנושיות או קיום אחר מול המציאות הרעיונית של מרכיבי היקום. אני מעונין להביא אותם זה לצד זה תוך הדגשת הקשר בינהם, שהוא לכאורה אבסורדי.

עד עתה, כל עבודותי נעשו בשחור-לבן, ללא שימוש בצבעים כלשהם. כצעד ראשון בטיפול בצבע, בחרתי לעשות את העבודה "פירוק של פרחים". העקרון בעבודה זו הנו זהה לקודמיו, חוץ מהעובדה, שהעבודה הזו פרושה על ארבעה מישורים, כאשר כל אחד מהשלושה הראשונים מציג צבע יסוד, והרביעי הנו שחור לבן. הפעולה שביצעתי, היא ,בפשטות, הפרדת צבעים: לקחתי תמונה של פרחים (תמונה צבעונית), וכל פעם הדפסתי בקטן צבע יסוד אחד שמרכיב אותה, ולבסוף את השחורים. אח"כ הגדלתי כל הדפסה, כך שהפיקסלים יהיו גדולים וברורים לעין. כעט שהם גדולים, ניתן להעתיק כל הגדלה לשקף או לפרספקס, ולבסוף ארבעת המישורים השקופים ייתלו זה מאחורי זה כשהם מקבילים (איור בעמוד הבא).

מעבר לזה לא התקדמתי. כעת אני חושב שוב בכיוון של פרישת צורות גיאומטריות ואחרות, וכן בכיוון ביצוע עם מישורים שקופים (אך עבודות יותר מורכבות מ"פירוק של פרחים"). ייתכן שבמשך הזמן אוכל להשתמש בטכנולוגיה מתקדמת ויקרה יותר, כמו מדפסות לייזר צבעוניות, סקנרים צבעוניים, אך נכון לעכשיו אמצעי נשארו כפי שהיו.

דבר נוסף שעליו חשבתי, וקראתי, בחודשי הקיץ, הוא הטקסט הנילווה לעבודה בעת הצגתה (לבוחנים, או בתערוכה). עד עתה, היתה לי הרגשה לא-נעימה, שיש התנגשות כלשהיא בין העבודות עצמן לבין ההסברים עליהן, אך מצד שני, דעתי היא שהטקסט הכתוב הוא אמצעי חשוב בסקירת עבודה. למה אני מתכוון? "צרכני" האמנות, יהיו מי שיהיו, נעזרים תכופות בטקסטים כתובים של מבקרי אמנות וחוקרי אמנות למיניהם, עוד לפני שהם ניגשים להביט בעבודה עצמה. איני מתיימר, ורוצה, לבצע עבודה שכל כולה, והמסר שהיא נותנת הינם קונקרטיים חד משמעיים ואבסולוטיים, ולכן אין אני קובע "אמיתות" בטקסט שאני כותב, אלא נותן כיוון הסתכלות, שאליו התכוונתי. מעבר לכך, באשר הדבר נוגע בנקודות שהן שנויות במחלוקת, והמחלוקת באותו מקרה היא ברוכה מצידי, לא אגע כלל בנושא בטקסט שאני כותב. אולם עם נימוקי בעד הוספת

טקסט לצד העבודה, מנגנון הבדיקה העצמית שלי מאותת ואומר, או שואל, אם אין, בעצם, מטרתה של עבודת אמנות פלאסטית, לעמוד בפני עצמה, כיחידה אוטונומית בלתי-תלויה בעזרים חיצוניים? ומהם הגבולות של אותן תוספות שניתן לצרף לעבודה? האם כותרת בלבד? האם מילות הסבר קצרות של האמן? האם גם הכותרת היא פסולה? עם זאת שאני מאמין בכך שהעבודה היא בעלת החשיבות, קשה לי להפטר מהצורך לכתוב על העבודות שלי. ייתכן וזה צורך הנובע מרצון להבנה של אחרים את עבודותיי, רצון שאחרים יקבלו את עבודותיי.

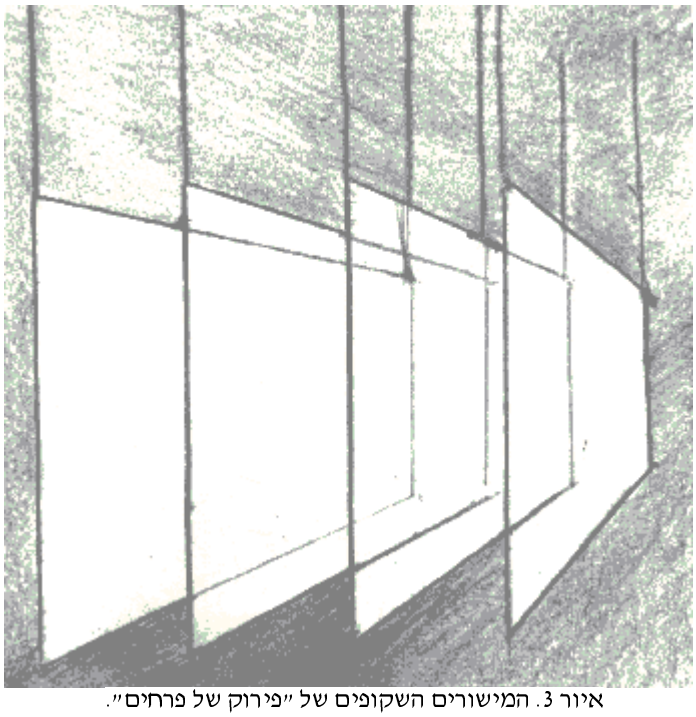

איור 3. המישורים השקופים של "פירוק של פרחים".